ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 28ης Μαρτίου 1990 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-206/88 και C-207/88,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις της Pretura di Asti (Ιταλία), κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του δικαστηρίου αυτού κατά

G. Vessoso, κατοίκου Asti, και

G. Zanetti, κατοίκου Asti,

με τις οποίες ζητείται η έκδοση προδικαστικών αποφάσεων ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), καθώς και του άρθρου 1 της οδηγίας 78/319/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1978, περί των τοξικών και επικινδύνων αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ., 15/001, σ. 161),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Sir Gordon Slynn, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας εκπροσωπούμενη από τον P. G. Ferri, avvocato dello Stato,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον S. Fabro, μέλος της νομικής της υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 21ης Νοεμβρίου 1989,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 1989,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δύο Διατάξεις της 18ης Δεκεμβρίου 1987, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 28 Ιουλίου 1988, η Pretura di Asti υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), καθώς και του άρθρου 1 της οδηγίας 78/319/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1978, περί των τοξικών και επικινδύνων αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 161).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο δύο ποινικών δικών στις οποίες οι διαχειριστές ορισμένων επιχειρήσεων μεταφορών κατηγορούνται ότι μετέφεραν ουσίες για λογαριασμό τρίτων χωρίς να έχουν λάβει προηγουμένως άδεια, παραβαίνοντας έτσι το ιταλικό προεδρικό διάταγμα 915 της 10ης Σεπτεμβρίου 1982 (GURI [Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ιταλικής Δημοκρατίας] αριθ. φύλλου 343 της 15.12.1982, σ. 9071), στο εξής: προεδρικό διάταγμα. Το διάταγμα αυτό, το οποίο εκδόθηκε για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των δύο προαναφερθεισών οδηγιών, προβλέπει ποινικές κυρώσεις κατά των προσώπων που προβαίνουν στη διάθεση, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς, αποβλήτων για λογαριασμό τρίτων χωρίς να έχουν λάβει την άδεια της αρμόδιας ιταλικής περιφέρειας.

3 Οι κατηγορούμενοι υποστήριξαν προς υπεράσπισή τους ότι οι ουσίες που είχαν μεταφέρει δεν αποτελούσαν απόβλητα κατά την έννοια του προεδρικού διατάγματος, το οποίο ορίζει στο άρθρο 2 την έννοια του αποβλήτου ως εξής: « κάθε ουσία ή αντικεί-

μενο που προέρχεται από ανθρώπινες δραστηριότητες ή τη φύση και έχει εγκαταλειφθεί ή προορίζεται να εγκαταλειφθεί » . Εν προκειμένω, οι μεταφερθείσες ουσίες ήταν δεκτικές, από οικονομική άποψη, περαιτέρω χρησιμοποιήσεως και, επομένως, ούτε είχαν εγκαταλειφθεί ούτε προορίζονταν να εγκαταλειφθούν. Δεδομένου συνεπώς ότι η δραστηριότητα για την οποία ασκήθηκε η δίωξη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του προεδρικού διατάγματος, δεν μπορούν να επιβληθούν οι προβλεπόμενες από το διάταγμα ποινικές κυρώσεις.

4 Η Pretura έκρινε ότι, αφού αντικείμενο του προεδρικού διατάγματος ήταν η μεταφορά των δύο προαναφερθεισών οδηγιών στο εσωτερικό δίκαιο, όφειλε να ερμηνεύσει τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 2 του προεδρικού διατάγματος ορισμό κατά τρόπο σύμφωνο προς το άρθρο 1 των δύο οδηγιών, κατά το οποίο ως απόβλητο νοείται « κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του αποβάλλει ή υποχρεούται να αποβάλλει δυνάμει των διατάξεων της εν ισχύι εθνικής νομοθεσίας ».

5 Κατόπιν τούτου, η Pretura di Asti ανέστειλε τις δύο διαδικασίες και υπέβαλε στο Δικαστήριο, προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το ερώτημα

« αν η έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (75/442), και του άρθρου 1 της οδηγίας του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1978, περί των τοξικών και επικινδύνων αποβλήτων (78/319), είναι ότι η νομική έννοια του αποβλήτου καλύπτει και τα πράγματα τα οποία, καίτοι ο κάτοχός τους τα έχει αποβάλει, μπορούν ωστόσο να επαναχρησιμοποιηθούν από οικονομική άποψη και αν η έννοια του αποβλήτου προϋποθέτει την ύπαρξη animus dereliquendi (προθέσεως εγκαταλείψεως) εκ μέρους του κατόχου της ουσίας ή του αντικειμένου ».

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά των υποθέσεων στις κύριες δίκες, οι ισχύουσες ρυθμίσεις, καθώς και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

7 Με το πρώτο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος, η Pretura di Asti ερωτά αν από την έννοια του αποβλήτου, σύμφωνα με το άρθρο 1 των οδηγιών 75/442 και 78/319 του Συμβουλίου, αποκλείονται οι ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν από οικονομική άποψη να επαναχρησιμοποιηθούν.

8 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι τόσο στην τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 75/442 όσο και στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 78/319 διευκρινίζεται ότι αυτό που έχει σημασία είναι να ενθαρρυνθεί η ανακύκλωση των αποβλήτων και η χρήση των προϊόντων της ανακυκλώσεως, με σκοπό να διατηρηθούν οι φυσικοί πόροι. Εξάλλου, το άρθρο 1, στοιχείο β), δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 75/442 και το άρθρο 1, στοιχείο γ), δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 78/319 ορίζουν ότι ως διάθεση αποβλήτων νοούνται οι εργασίες μετατροπής που είναι αναγκαίες για την επαναχρησιμοποίηση, ανάκτηση ή ανακύκλωσή τους. Τέλος, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 75/442 και το άρθρο 4 της οδηγίας 78/319 επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να προωθήσουν την πρόληψη, την ανακύκλωση και τη μετατροπή των αποβλήτων, την παραγωγή απ' αυτά πρώτων υλών και ενδεχομένως ενεργείας, καθώς και κάθε άλλη μέθοδο που καθιστά δυνατή την επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων. Από τις διάφορες αυτές διατάξεις προκύπτει ότι είναι δυνατόν μια ουσία που αποβάλλεται από τον κάτοχό της να αποτελεί απόβλητο, κατά την έννοια των οδηγιών 75/442 και 78/319, καίτοι μπορεί από οικονομική άποψη να επαναχρησιμοποιηθεί.

9 Κατά συνέπεια, στο πρώτο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την έννοια του αποβλήτου, κατά το άρθρο 1 των οδηγιών 75/442 και 78/319 του Συμβουλίου, δεν πρέπει να αποκλείονται οι ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν από οικονομική άποψη να επαναχρησιμοποιηθούν.

10 Με το δεύτερο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος η Pretura di Asti ερωτά αν η έννοια του αποβλήτου, σύμφωνα με το άρθρο 1 των οδηγιών 75/442 και 78/319 του Συμβουλίου, προϋποθέτει ότι ο κάτοχος που αποβάλλει μια ουσία ή ένα αντικείμενο έχει την πρόθεση να αποκλείσει οποιαδήποτε επαναχρησιμοποίηση της ουσίας αυτής ή του αντικειμένου αυτού από άλλα πρόσωπα.

11 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το άρθρο 1 των δύο προαναφερθεισών οδηγιών αφορά, γενικώς, κάθε ουσία ή αντικείμενο που αποβάλλεται από τον κάτοχό του, χωρίς να

κάνει καμία διάκριση ανάλογα με την πρόθεση του αποβάλλοντος. Εξάλλου, η διάταξη αυτή διευκρινίζει ότι αποτελούν επίσης απόβλητα οι ουσίες ή τα αντικείμενα που ο κάτοχος « υποχρεούται να αποβάλει δυνάμει των διατάξεων της εν ισχύι εθνικής νομοθεσίας ». Όμως, είναι δυνατόν ένας κάτοχος να υποχρεούται, από μια εθνική διάταξη, να αποβάλει ένα πράγμα, χωρίς εντούτοις να έχει την πρόθεση να αποκλείσει οποιαδήποτε επαναχρησιμοποίησή του από άλλα πρόσωπα.

12 Ο βασικός σκοπός των οδηγιών 75/442 και 78/319, όπως διακηρύσσεται στην τρίτη και τέταρτη αντίστοιχα αιτιολογική σκέψη των οδηγιών αυτών, δηλαδή η προστασία της υγείας των ανθρώπων και η διαφύλαξη του περιβάλλοντος, θα διακυβευόταν, αν η εφαρμογή των δύο οδηγιών εξαρτιόταν από την πρόθεση του κατόχου να αποκλείσει την εκ μέρους άλλων προσώπων επαναχρησιμοποίηση των ουσιών ή αντικειμένων που αποβάλλει.

13 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η έννοια του αποβλήτου, κατά το άρθρο 1 των οδηγιών 75/442 και 78/319 του Συμβουλίου, δεν προϋποθέτει ότι ο κάτοχος που αποβάλλει μια ουσία ή ένα αντικείμενο έχει την πρόθεση να αποκλείσει οποιαδήποτε επαναχρησιμοποίηση της ουσίας αυτής ή του αντικειμένου αυτού από άλλα πρόσωπα.

Επί των δικαστικών εξόδων

14 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με Διατάξεις της 18ης Δεκεμβρίου 1987 η Pretura di Asti, αποφαίνεται:

Από την έννοια του αποβλήτου, κατά το άρθρο 1 των οδηγιών 75/442/ΕΟΚ και 78/319/ΕΟΚ του Συμβουλίου, δεν αποκλείονται οι ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν από οικονομική άποψη να επαναχρησιμοποιηθούν. Η έννοια αυτή δεν προϋποθέτει ότι ο κάτοχος που αποβάλλει μια ουσία ή ένα αντικείμενο έχει την πρόθεση να αποκλείσει οποιαδήποτε επαναχρησιμοποίηση της ουσίας αυτής ή του αντικειμένου αυτού από άλλα πρόσωπα.

Slynn Joliet Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Μαρτίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος

Gordon Slynn